

Отримано: 16 грудня 2025 р.

Прорецензовано: 27 грудня 2025 р.

Прийнято до друку: 28 грудня 2025 р.

email: larysa.minich@oa.edu.ua

ORCID ID: <https://orcid.org/0000-0003-3105-6835>

email: serhii.sakhvon@oa.edu.ua

ORCID ID: <https://orcid.org/0009-0008-7489-2933>DOI: [http://doi.org/10.25264/2519-2558-2025-28\(96\)-10-15](http://doi.org/10.25264/2519-2558-2025-28(96)-10-15)

Мініч Л. С., Сахвон С. Р. Цифровий астротерфінг у Telegram: соціолінгвістичні механізми та мовні маркери впливу. *Наукові записки Національного університету «Острозька академія»* : серія «Філологія». Острог : Вид-во НаУОА, 2025. Вип. 28(96). С. 10–15.

УДК: 811.161.2'373.6:316.774.2

Мініч Лариса Степанівна,*кандидат філологічних наук, доцент кафедри української мови і літератури
Національного університету «Острозька академія»***Сахвон Сергій Русланович,***студент 4 курсу першого (бакалаврського) рівня здобуття вищої освіти
спеціальності 035.01 «Українська мова та література»
Національного університету «Острозька академія»*

ЦИФРОВИЙ АСТРОТЕРФІНГ У TELEGRAM: СОЦІОЛІНГВІСТИЧНІ МЕХАНІЗМИ ТА МОВНІ МАРКЕРИ ВПЛИВУ

У статті зроблено комплексний соціолінгвістичний аналіз механізмів цифрового астротерфінгу в українському сегменті соцмережі Telegram (на матеріалі спільноти «Поверніть чоловіка!!!»). Вивчення специфіки функціонування псевдогромадських спільнот дає змогу дослідити особливості сучасних маніпулятивних технологій, зокрема стратегії штучної поляризації суспільства та конструювання конфліктної групової ідентичності.

У межах дослідження вперше актуалізовано поняття «цифровий астротерфінг» в українському соціолінгвістичному дискурсі та запропоновано авторське визначення терміна «псевдогромадська мережева спільнота». Описано роль мови у формуванні опозиції «свої-чужі». Розглянуто дискурс Telegram-каналу «Поверніть чоловіка!!!» як середовище реалізації ворожих наративів, замаскованих під громадянську активність.

Увагу зосереджено на виявленні та класифікації лексичних маркерів штучності комунікації. Досліджено рівні мовної інтерференції (графічно-ортографічній, морфологічній, лексичній). Зокрема зафіксовано системне використання латинських гомоглів і російських кальок, що спростовує легенду про автентичність мовця. Проаналізовано специфіку використання мови ворожечі та засобів синтаксису в контексті сугестії для блокування критичного сприйняття інформації.

Проаналізовано еволюцію комунікативної стратегії спільноти, зокрема трансформацію мовної поведінки від використання експресивів (імітації відчаю) до директивів (закликів до насилля). У статті окреслено механізми соціальної інженерії, спрямовані на деуманізацію представників державних структур та легітимізацію насильства. Доведено, що досліджуваний ресурс є інструментом ворожого впливу, метою якого є дестабілізація українського суспільства.

Результати дослідження можуть бути використані в подальшому спостереженні за інформаційним простором, розробці алгоритмів ідентифікації псевдогромадських мережеспільнот, а також для протидії ворожій пропаганді.

Ключові слова: цифровий астротерфінг, соціолінгвістика, псевдогромадська мережева спільнота, мовна інтерференція, мова ворожечі, поляризація суспільства, дискурс-аналіз, Telegram.

Larysa Minich,*Associate Professor of the Department of Ukrainian Language and Literature,
National University of Ostroh Academy***Serhii Sakhvon,***student of the National University «Ostroh Academy»*

DIGITAL ASTROTURFING IN TELEGRAM: SOCIOLINGUISTIC MECHANISMS AND LINGUISTIC MARKERS OF INFLUENCE

This article presents a comprehensive sociolinguistic analysis of digital astroturfing mechanisms within the Ukrainian segment of Telegram, utilizing the community “Povernit cholovika!!!” (“Bring My Husband Back!!!”) as a primary case study. By examining the operational specifics of pseudo-grassroots online groups, the study investigates contemporary manipulative technologies, focusing on strategies of artificial social polarization and the construction of conflict-driven group identities.

The research introduces the concept of “digital astroturfing” into Ukrainian sociolinguistic discourse as a tool of information-psychological influence and proposes an original definition for the term “pseudo-grassroots network community.” The paper explores the role of language in shaping the “us–them” dichotomy, analyzing the discourse of the target Telegram channel as an environment where hostile narratives are disguised as civic engagement.

Particular attention is paid to identifying and classifying lexical markers that signal the artificial nature of the communication. The analysis reveals multiple levels of linguistic interference – graphic-orthographic, morphological, and lexical. Notably, the study documents the systematic use of Latin homoglyphs and Russian calques, which undermine the speaker’s purported authenticity. Furthermore, the article analyzes the use of hate speech and specific syntactic devices designed to induce suggestibility and suppress critical thinking.

The study traces the evolution of the community’s communicative strategy, highlighting a shift in linguistic behavior from expressives (simulating despair) to directives (inciting violence). It also identifies social engineering mechanisms aimed at dehumanizing state representatives and legitimizing aggression. The findings demonstrate that the examined resource functions as an instrument of hostile influence intended to destabilize Ukrainian society.

These results offer practical applications for monitoring the information space, developing algorithms to identify pseudo-grassroots communities, and countering hostile propaganda.

Keywords: digital astroturfing; sociolinguistics; pseudo-grassroots online community; linguistic interference; hate speech; social polarization; discourse analysis; Telegram.

Постановка проблеми. В умовах інформаційної війни Україна постійно зазнає ворожих впливів, оскільки ворог виділяє значні ресурси задля того, щоби впливати на українську громадськість не лише фізичним терором, а й м'яким тиском.

Одним із ключових способів такого впливу став цифровий астротерфінг. За визначенням Марка Ковіча, цифровий астротерфінг це сфабрикована, оманлива та стратегійна діяльність «згори-вниз» в інтернеті, ініційована політичними акторами, яка імітує діяльність «знизу-вгору» незалежних індивідів (Kovic et al., 2018: 71). У контексті дослідження проаналізований механізм створення штучного образу жертви як елемента маніпулятивної стратегії. Авторка досліджуваної спільноти – звичайна жінка, яка, однак, транслює організовані наративи.

У дослідженні ми спираємося на базове визначення Комітету міністрів Ради Європи, яке трактує мову ворожнечі як усі форми самовираження, які поширюють, підбурюють, сприяють або виправдовують форми ненависти, засновані на нетерпимості (Council of Europe, 1997). У контексті досліджуваного ресурсу об'єктом такої нетерпимості стають не етнічні групи, а представники державних структур. У результаті виникає поділ на «своїх» і «чужих»... Гіперболізація негативних ознак опонентів і виняткових чеснот свого «табору» спричиняє розлом усталеної картини світу споживачів масмедіа (Богданова, Лептуга, 2020: 6).

За нашим визначенням, псевдогромадська мережева спільнота – цифрове середовище, яке функціонує в межах певної соціальної платформи, імітуючи ініціативи та голоси невідомих небайдужих громадян. На рівні змісту воно порушує актуальні проблеми суспільства, але вкраплює у свій дискурс мову ворожнечі й технології ІІСО, радикалізуючи ставлення до питання замість пошуків шляхів його вирішення, та може діяти з власних недружніх мотивів або під кураторством зацікавлених осіб чи організацій.

Важливо відрізнити таку діяльність від звичайного тролінгу. На відміну від хаотичної поведінки тролів, цифровий астротерфінг є системним стратегійним інструментом, спрямованим на зміну громадської думки щодо конкретних політичних фігур або державних політик (Kovic et al., 2018). Псевдогромадські мережеві спільноти стають суспільним середовищем функціонування цього інструмента.

Дослідження цього феномена дасть змогу розробити алгоритми розпізнавання таких стратегій пропаганди й ефективніше протидіяти їм. Праця межує з такими дисциплінами: соціолінгвістика, психолінгвістика, інтернет-лінгвістика.

Актуальність теми. Гібридний характер війни в Україні зумовлює з'яву нових форм ворожих інформаційних впливів, одним із яких є мімікрування ворожих ресурсів під автентичні українські спільноти, зокрема в мережі Telegram. Актуальність статті полягає в необхідності виявлення лінгвістичних стратегій ворога, зокрема специфічних лексико-стилістичних маркерів руйнівного впливу. Окремим аспектом є виявлення й аналіз мови ворожнечі як елемента створення суспільного розколу. В умовах стрімкого розвитку мережевого дискурсу питання того, як мовлення поляризує суспільство, є особливо актуальним і потребує постійного дослідження.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Специфіка мовної агресії в українському медійному дискурсі ґрунтовно висвітлена в працях вітчизняних дослідників (І. Богданова, О. Лептуга, О. Коковіхіна). Психолінгвістичні аспекти сугестії та маніпулятивного впливу є предметом наукової розвідки Т. Мудраченко в праці «Сугестія як засіб мовленнєвого впливу». Соціолінгвістичні аспекти мовної інтерференції досліджує Л. Масенко, зокрема в праці «Суржик: між мовою і язиком». Особливості функціонування астротерфінгу в мережі досліджує М. Ковіч у праці «Цифровий астротерфінг у політиці: визначення, типологія та протидія». Водночас, не є достатньо дослідженим питання соціолінгвістичної ролі лексико-стилістичних маркерів у контексті функціонування псевдогромадських мережевих спільнот, зокрема в Telegram. Також не є достатньо дослідженим питання цифрового астротерфінгу в українському дискурсі як нової інформаційної загрози в умовах війни в контексті України.

Метою статті є виявлення й аналіз лексичних маркерів маніпулятивного впливу в дискурсі псевдогромадських мережевих спільнот і створення механізмів протидії ворожому впливу на український мережевий дискурс.

Для досягнення мети були поставлені такі **завдання**:

● актуалізувати поняття «цифровий астротерфінг» і «псевдогромадська мережева спільнота» в українському соціолінгвістичному дискурсі;

- проаналізувати лексичні маркери впливу й специфіку синтаксису як елементів сугестивного впливу;
- виявити рівні мовної інтерференції як доказ неавтентичності мовної особистості автора ресурсу;
- розкрити соціолінгвістичні механізми, спрямовані на штучну поляризацію суспільства та створення конфліктної групової ідентичності;
- розробити алгоритм виявлення та стратегію протидії ворожим впливам у мережевих спільнотах.

Виклад основного матеріалу дослідження. Наразі українське суспільство охоплене повномасштабною війною, якою, своєю чергою, впливає на людей не тільки фізично, а й психологічно. Із метою дестабілізації української громади ворог активно залучає ІІСО, створюючи постійний м'який тиск в умовах деморалізаційного руйнівного тиску. Додаткова вразливість до інформаційних маніпуляцій в умовах новонабутого мережевого дискурсу зумовлює необхідність вивчення й аналізу функціонування мови як ефективного інструмента впливу на масову думку.

Дослідження спиратиметься на дискурс-аналіз Telegram-каналу «Поверніть чоловіка!!!» (Поверніть чоловіка!!!, 2025). Спільнота має майже вісімсот підписників, тобто є нішевим ресурсом. Добір саме цього дискурсу зумовлений його специфікою та особливостями функціонування в контексті цифрового астротерфінгу. Корпус включає всі дописи ресурсу станом на 24 листопада 2025 року. Використано метод цільової вибірки. Загальна кількість дописів каналу перевищує 200 одиниць. Із різних часових проміжків були дібрані дописи, які відображають повторювані стратегії мовного впливу. Такий підхід дає змогу проаналізувати ключові особливості ресурсу без необхідності повного корпусного аналізу. Повний аналіз ресурсу може стати метою майбутньої наукової розвідки.

Передусім варто зазначити контекст і легенду цього ресурсу. Назва «Поверніть чоловіка!!!» за змістом є експресивом і може бути спрямована на виклик емпатії в читача. Редуплікація знаків оклику підсилює експресивність, допомагаючи конструювати образ людини у відчаї. Перший допис цього каналу одразу викладає легенду повністю, зазначаючи, що власник цього каналу – це «Світлана», яка «створила цей канал, щоб знайти чоловіка», якого «насилно забрали представники ТЦК»

на її очах. Він і пояснює її «трагедію» найглибше, вдало створюючи образ жінки, яка має біду. Ефект підсилює й згадка про «листи і до Міноборони, і в поліцію, і в СБУ, в ТЦК», і заклики «молю вас, благаю», «дуже прошу». Перші чотирнадцять дописів спрямовані суто на підкріплення цієї легенди, дванадцять із них мають текст. Найважливішими топосами в них є такі: надуживання знаків окулю (100%) і невдоволення діяльністю органів (58%). Загалом, «Світлана» буде своєю легенду на актуальному й болючому для українського суспільства питанні – насильницькій мобілізації, яке є одним із найвразливіших до ПСО, зокрема через постійну резонансність. Окрім того, вона додає до нього особистого відтінку й мовні маркери відчаю, через що її мовна поведінка робить її звичайною жінкою з українського суспільства, яка вирішила поширити свою трагедію в мережі. Ключова вада цієї легенди – відсутність доказів існування цієї «Світлани» як суб'єкта, їх історія намагається перебити постійними спробами залучити емпатію читача. Ніконім авторки – @svetikkkkk1992. Він не дає змоги ідентифікувати нічого, а прізвисько й чіткі риси обличчя відсутні будь-де в цьому каналі. Окрім цього, не згадане ім'я чоловіка, що доволі нелогічно, якщо вона справді хоче його знайти. Наведені факти дають змогу ідентифікувати цей ресурс як прояв цифрового астротерфінгу, що зумовлює необхідність подальшого аналізу його функційної специфіки й механізмів впливу.

Аналізуючи вміст цього ресурсу, ми виявили специфічні малопомітні маркери, які дають змогу припускати, що мовна ідентичність «Світлани» не є автентичною. Попри те, що весь вміст побудований українською, зафіксовані приблизно дві тисячі випадків уживання латинського гомогліфу «i» там, де треба українська «і» (*що далі!? Людина зникла!...Повний ігнор зі сторони правоохоронців!!!*), або ж «i» з дієрезою там, де треба українська «і» (*чим більше я читаю новини, тим більше інформації*). Наявність гомогліфів була виявлена після експортування історії дописів ресурсу та використання пошукових інструментів. Це вказує на відсутність української мови в клавіатурі, а наявність латинської «i» з дієрезою можна пояснити добром відповідного спецсимвола на клавіатурі телефона. Водночас наявне уживання як української «і», так і «i», але в межах допису є лише один тип запису. Ця непослідовність дає змогу припустити, що цим ресурсом керують дві людини, одна з яких належить до української мовної спільноти, а інша – до російської. Це було би нелогічним, якщо канал справді веде одна особа – «Світлана», яка з початку говорила українською й у першому дописі вживала українську «і».

Окрім цього, наявна низка морфологічних і лексичних спотворень, притаманних російській мові, але втілених у парадигмі української мови. Це дає нам змогу говорити про явище мовної інтерференції. Дослідниця Лариса Масенко виділяє у своїй праці такі її типи: фонетичну, пов'язану з наближенням вимови до російської, морфологічну, пов'язану з порушенням системи відмінювання української мови та лексичну, пов'язану з російськими (Масенко, 2019).

Для фіксування та класифікації мовної інтерференції в ресурсі ми виділили такі одиниці: «вашего» замість «вашого», «заклинаю вас» замість «закликаю вас», «повернувшись» замість «який повернувся», «прочла» замість «прочитала», «громадський діяч» замість «громадський діяч», «б'ють» замість «б'ють», «тепер» замість «тепер», «говоришь» замість «говориш», «опасатися» замість «остерігатися», «виходить» замість «виходить», «експертиз» замість «експертиз» й «увезли» замість «вивезли». Згідно з цим переліком можемо виділити кілька ключових тенденцій мовної інтерференції. Специфіка дискурсу унеможливує виділення фонетичного рівня, зумовлюючи виділення графічно-орфографічного натовість. Відповідно, ми виділяємо такі рівні мовної інтерференції: 1) графічно-орфографічний, виявлений вживанням пов'язаних із російською мовою графем, порушенням логіки вживання апострофа й знака м'якшення й фонетичним відтворенням російської вимови; 2) морфологічний, виявлений уживанням притаманних російській мові закінчень, активних дієприкметників минулого часу й форм дієслова; 3) лексичний, виявлений прямими кальками. Ці тенденції вказують на те, що один із авторів ресурсу мислить і пише українською, а інший – думає категоріями російської, тому ці спотворення можуть бути продуктом мислення російською мовою з подальшим поверхневим перекладом. Наведені факти дають вагомі підстави вважати, що діяльність цього ресурсу курує хтось із ворожого простору, даючи методичну базу, а інколи й пишучи тексти самостійно.

Окремої уваги вартий лексико-семантичний рівень вмісту, оскільки він є не хаотичним виявом емоцій скривленої жінки, а системним використанням мови ворожнечі та сугестії з метою впливу й дестабілізації суспільства. На основі суцільної вибірки лексем виділяємо чотири ключові семантичні групи, які формують наратив ресурсу:

1) інвективи як засіб дегуманізації опонента:

а) зооморфні одиниці: «свині», «стадо», «щури», «шакали», «вовки», «собаки», «тварини», «худоба»;

б) кримінально-маргінальні одиниці: «бандити», «головорізи», «мразоти», «потвори», «нелюди», «виродки», «паскуди», «чорти», «гниди», «покидьки», «сволота», «наволоч», «бидлота», «мусора»;

в) одиниці, пов'язані з діяльністю ТЦК: «людожери», «могілізатори», «камуфльовані підараси», «тцкуни», «м'ясники»;

2) лексика безнадії як засіб занурення в стан паніки:

а) одиниці, пов'язані з процесом мобілізації: «могілізація», «бусифікація», «полювання на людей», «викрадення», «облава», «квиток в один кінець»;

б) одиниці опису майбутнього та ситуації на фронті: «м'ясорубка», «бійня», «гарматне м'ясо», «концтабір», «геноцид», «знищення націй», «прірва», «пекло», «холодна та голодна смерть», «радіоактивний попіл», «національна катастрофа», «смертний вирок», «безнадія»;

в) емоційні підсилювачі: «біль», «страх», «розпач», «сльози», «крик душі», «невідомість», «темрява», «хтонічний жах»;

3) кліше пропаганди й ідеологеми як засіб впливу на українське суспільство:

а) геополітичні одиниці: «зовнішнє управління», «Вашингтон», «Лондон», «Брюссель», «соросята», «Фонд Відродження», «інтереси ТНК», «війна інтересів рашки та вашингтону», «режим Зеленського», «зелена темрява»;

б) суспільно-політичні штампи: «війна до останнього українця», «олігархічна влада», «багатіють на крові», «продаж землі», «нелегітна влада», «узурпація», «поліцейська держава», «третій рейх», «ракова пухлина»;

4) лексика заклику до дії та насилля як кульмінація пропаганди:

а) одиниці заклику до фізичної розправи: «вбивати», «вшати», «палити», «знищувати», «бити», «добивати», «підіймати на вили», «ламати», «кидати каміння», «проколювати шини», «чинити опір», «рвати на шматки», «суд Лінча»;

б) одиниці інструментів агресії: «коктейлі Молотова», «зброя», «гранати», «вибухівка», «ножі», «рогатки», «каміння».

Проаналізувавши ці групи лексем, ми дійшли висновку, що така концентрація специфічної лексики не є характерною для спонтанного мовлення людини в стані горя. Якщо групи 1 та 2 можна пояснити надмірним відчаєм, то факт

перетворення «Світлани» в геополітичного експерта й вільного оперування ідеологемами російської пропаганди є неприродним для звичайної української жінки, яка шукає шляхи вирішення проблеми. Додатково, заклики до насилля тематично віддалені від поверхневої суті каналу – пошуку чоловіка. Сукупність цих факторів вказує на те, що тут залучені методики ведення інформаційної війни, де кожне повідомлення містить слова-зачіпки для формування стійких асоціацій: «Україна = концтабір», «Влада = ворог», «Спротив = насилля щодо представників держави» тощо.

Аналіз синтаксичного рівня підтверджує гіпотезу про штучне моделювання емоційного стану. Автор ресурсу використовує набір графічних і стилістичних засобів, які імітують стан афекту та крайнього відчаю. Метою цих засобів є заблокувати критичне мислення читача та викликати миттєву негативну реакцію. Відповідно, ми виділяємо чотири ключові інструменти маніпуляції емоціями:

1) надуживання пунктуації. Тексти насичені надмірною кількістю знаків оклику та знаків питання, що не є характерним для нормативного писемного мовлення. Вочевидь, це є маркером емоційної нестабільності, або ж спроби «прокричати» повідомлення. У більшості дописів принаймні одне речення закінчене збігом трьох чи більше знаків («!!!», «!?!?»). Наприклад, у дописі від 27.03.2024: «Так до кого мені звертатися, тварюки!?!?!?!», або ж у дописі від 03.03.2025: «Влада хоче вбити наших дітей?!?!!»;

2) графічний «крик» крізь надуживання великих літер для виділення ключових слів або цілих речень. Такий синтаксис має на меті зосереджувати увагу безпосередньо на найважливіших частинах повідомлення. Наприклад, допис від 22.04.2024: «...П'ЯТЬ!!! місяців...», або ж допис від 11.03.2024: «...ПОВБИВАТИ цих клятих тецекашників!!!»;

3) емодзі як регламентатори сенсу та реакцій на повідомлення. Автор постійно маркує дописи специфічними емодзі, які диктують необхідну реакцію. Як наслідок, ми виділили такі панівні маркери: 😡 (лють щодо дій ТЦК та влади), 😭 / 😞 (горе, плач у контексті зниклого чоловіка та «свавілля»), ❤️ (образ жертви), 🧨 (підтримка підпалів авто військових);

4) експресивний синтаксис, оскільки текст побудований не як інформування, а як постійний діалог з уявною владою чи натовпом. Головною особливістю цього інструмента є наявність риторичних запитань, які містять уже готове звинувачення. Наприклад, допис від 21.02.2024: «Хто ми для них такі!? Біомаса! Худоба!!!», або ж допис від 09.07.2025: «А ви точно захисники народу, а не наші вороги?!».

Отже, синтаксична структура текстів свідчить про свідому відмову від логічного викладу думок, схилившись до емоційного. Таке поєднання графічної гіперболізації, «крику» й агресивних емодзі є характерною ознакою цифрового астротерфінгу, спрямованого на швидку радикалізацію аудиторії й провокування масових заворушень.

Аналіз комунікативних стратегій ресурсу дає змогу стверджувати, що його основною функцією є не інформування, а соціальна інженерія, тобто штучне моделювання конфліктних настроїв усередині суспільства. Автор використовує мовні засоби для створення жорсткої опозиції між соціальними групами, розділяючи їх в умовах війни в Україні.

Ми виділили три ключові соціолінгвістичні механізми, спрямовані на підірвання соціальної єдності:

1) створення об'єднувального образу жертв соціальної незахищеності, оскільки автор формує спільну ідентичність аудиторії з колективного статусу жертв. Автор використовує сегрегацію, відокремлюючи «простих людей», «утиснених у правах», від держави, в подальшому формуючи солідарність «низів» проти «верхів», де бідність і безправ'я стають маркерами належності до групи «своїх». У мовленні ресурсу ці ідеї виявлені використанням узагальнювальної лексики з підкресленим низьким соціальним статусом: «прості люди», «звичайні українці», «ми, хто не має грошей», «бідні». Наприклад, «Це свідчить лише про те, що війна для бідних! ...Але що робити простим людям, як я!?»;

2) створення об'єднувального образу «їх», тобто «катів системи», з метою соціальної стигматизації представників влади та силових структур. Мовні засоби ресурсу делегітимізують їх і виводять за межі людської спільноти загалом. Створення окремого субкоду в межах спільноти «жертв системи» має на меті зняти моральну заборону на агресію. Якщо опонент маркований не як «захисник», а як «внутрішній окупант» або «бандит», то насильство щодо нього стає соціально нормальним актом самооборони. У мовленні ресурсу ці ідеї виявлені підміною офіційних назв соціальних ролей («військовий», «поліцейський») на кримінальні або ворожі назви: «бандити у військовій формі», «камуфльовані покидьки», «вороги українського народу», «наглядачі». Наприклад, «ТЦК – це вороги українського народу!», або ж «Навколо нас створюється величезний концтабір. А ті, хто повинен нас захищати – стали наглядачами»;

3) заклики до руйнівної поведінки, спрямовані до «жертв системи». Переглянувши дописи ресурсу, ми помітили, що з часом комунікаційна мета еволюціонує від скарг і розпачу до інструктажу. Якщо спочатку в дискурсі переважали експресиви, а сама авторка демонструвала безпорадність, то з часом ці одиниці переростають у директиви, а ресурс поступово перетворюється зі «щоденника жертви» на інструкцію з масових заворушень. Відповідно, можемо виділити три етапи становлення цієї мовної поведінки: перший етап, коли «Світлана» була безпорадною жінкою («Я не знаю що робити... Створила цей канал в надії...»); другий етап, коли «Світлана» починає закликати до дрібного шкідництва («Давайте клеїти листівки, малювати графіті, пробивати колеса – все що завгодно»); третій етап, коли заклики стають прямими тактичним вказівками щодо збройного спротиву, деталізуючи знаряддя й методи («...кожна мати... повинна мати в себе два камені. І коли на їх очах відбувається чегове викрадення людини, кинути ці камені у викрадачів!... А підліткам треба мати при собі шийну хустку... і розатку»).

Зроблений аналіз комунікативних стратегій дає змогу кваліфікувати мовну стратегію цього ресурсу як агресивну, спрямовану на руйнування соціальної згуртованості. Специфічний добір мовних засобів – від пейоративів до директивів – свідчить про те, що мова тут є не засобом комунікації, а інструментом створення зміненої суспільної реальності. У ній субкод «своїх», побудований заміною добра та зла, маркує громадянський обов'язок як «рабство», а насильство проти держави легітимізують як нову соціальну форму виживання. Така трансформація ціннісних орієнтирів крізь мовлення є класичним прикладом лінгвістичної маніпуляції, характерної для астротерфінгу в умовах гібридної війни.

Зважаючи на аналіз дискурсу псевдогромадської мережевої спільноти «Поверніть чоловіка!!!», ми пропонуємо стратегію протидії, спрямовану не лише на блокування вмісту, а й на руйнування штучно створених соціальних зв'язків і відновлення комунікативної гігієни.

Передусім, ми пропонуємо звертати увагу на виявлення чужого мовного субкоду (тут – маркери «свій-чужий»). Це включає розробку алгоритмів, які фіксують порушення мовного коду. Наш аналіз рівнів інтерференції виявив, що автори ресурсу намагаються імітувати мовлення певної соціальної групи («прості українці»), але зазнають невдачі через брак комунікативної компетентності. Автентичний носій української, навіть в умовах стресу чи недостатньої грамотності, не використовує гомогліфи для заміни літер «і» та «ї», бо це заперечує логіку мережевої комунікації, де налаштування клавіатури одразу мають автентичні «і» та «ї». Окрім цього, мовцю, який говорить українською, нема потреби використовувати символи, закріплені за російською мовою («ы», «э»). Відповідно, це є маркером приналежності мовця до іншої мовної спільноти, в цьому випадку – російської. Викриття графічних невідповідностей є легким способом руйнування довіри до джерела як до «свого». Використання функції Telegram «Експортувати історію чату» в сумнівному каналі з подальшим пошуком за сумнівними гліфами є ключовим методом реалізації цієї стратегії.

Другою стратегією є критична деконструкція експресивного синтаксису. Якщо ресурс використовує гіперболізовану пунктуацію та специфічний набір емодзі, варто перевірити, чи не є надмірна експресивність спробою нав'язати групову норму поведінки. У нашому випадку цей інструмент сприяв деформації реальності, об'єднуючи людей у спільноту в стані паніки. Дієвим методом протидії такому впливу є переміщення дискурсу з площини «емоційного крику» в площину справжнього «громадського діалогу», оскільки в такому разі маніпулятор втрачає засіб керування – емоційну надмірність.

Третьою стратегією є створення алгоритмів руйнування штучного соціального поділу. Аналіз лексики виявив, що дискурс спільноти створює конфліктну модель суспільства, в якому «знедолений народ» самостійно бореться проти «свавілля влади та ТЦК». У контексті ресурсу «прості люди» стають «своїми», а представників влади стигматизують, тобто маркують «чужими». Для подолання цього штучного поділу необхідно передусім наповнювати інформаційний простір нарративами, які регуманізують образ військового та представника держави, повертаючи їх у категорію «свої». Варто зауважувати, що представники мобілізаційних структур – це ті самі представники групи «прості громадяни» (ветерани, поранені), а не антагоністи в суспільстві. Це сприятиме нівелюванню ефекту соціального розколу, який є метою цифрового астротерфінгу в аналізованому ресурсі.

Четвертою, найважливішою стратегією, є підтвердження існування суспільного суб'єкта, якому людина хоче довіряти. Проаналізувавши ресурс, ми виявили, що легенда автора каналу є спробою створити типовий суспільний образ «жінки з народу» для залучення підтримки й солідарності. Однак, відсутність індивідуальних мовних рис і конкретних біографічних даних перетворює цей образ на комунікативну підробку, хоча й добре сплановану. Дієвим методом боротьби з такими авторами є вимога прозорості комунікації. У справжніх громадських спільнотах лідери думок мають підтверджений життєпис і свій стиль мовлення. Анонімність чи шаблонність мовлення авторів у питаннях, які вимагають високого рівня довіри (пошук людини) потрібно розуміти як ознаку актора, який не має морального права говорити від імені спільноти.

Висновки. У результаті комплексного аналізу каналу «Поверніть чоловіка!!!» ми довели, що досліджуваний ресурс є інструментом цифрового астротерфінгу, який функціонує у форматі псевдогромадської мережевої спільноти. Окреслення цього авторського терміна дало змогу точніше пояснити специфіку функціонування суспільних цифрових ресурсів, які імітують громадянські ініціативи з метою впливу на соціальну свідомість. Ключовим доказом несправжності суб'єкта комунікації стала мовна інтерференція, виявлена на кількох рівнях. Масове вживання гомогліфів і часті спотворення слів свідчать про відсутність комунікативної компетентності авторів і їхню приналежність до осіб, залучених до російськомовного простору, що спростовує легенду про автентичність ресурсу.

Лексико-семантичний і психолінгвістичний аналіз засвідчив, що зміст спільноти базований на використанні мови ворожнечі, спрямованої на дегуманізацію представників державних структур. Засоби штучної експресивності: гіперболізована пунктуація, капелок, емодзі – є інструментом блокування критичного мислення та конструювання лояльної спільноти, об'єднаної страхом й агресією. Кінцевою метою такої тактики є штучна поляризація суспільства, створення групи «жертв» проти групи «катів».

Дискурс-аналіз виявив еволюцію мовних засобів від експресивів до директивів. Це підтверджує, що кінцевою метою соціолінгвістичної маніпуляції є зміна поведінки читачів: легітимізація фізичного насилля проти державних інституцій крізь заміну понять і використання специфічної лексики.

Практичним результатом роботи є розроблення стратегій протидії, базованих на соціолінгвістичному відстеженні невідповідностей ресурсу. Першою порадою є звертання уваги на рівні мовної інтерференції мовця й з'ясування причин їхньої з'яви. Другою порадою є критичне осмислення експресивного синтаксису та його можливих функцій у контексті ресурсу. Третьою порадою є створення контрнарративів і поширення правди щодо державних структур і представників влади й регуманізація представників мобілізаційних структур. Останньою порадою є підтвердження особистості автора сумнівного ресурсу перед тим, як слухати його думку щодо гострих чи особистих питань.

Перспективи подальших розвідок убачаємо в масштабуванні дослідження на інші тематичні сегменти українського мережевого дискурсу з метою створення комплексної типології псевдогромадських мережевих спільнот. Окремої уваги потребує вивчення ролі великих мовних моделей у творенні текстів для цифрового астротерфінгу, а також порівняльний аналіз функціонування механізмів соціолінгвістичних маніпуляцій в інших цифрових середовищах.

Література:

1. Богданова І., Лептуга О. «Мова ворожнечі» в текстах українськомовного медіапростору. *Український світ у наукових парадигмах* : зб. наук. пр. Харків. нац. пед. ун-ту імені Г. С. Сковороди. Харків, 2020. Вип. 7. С. 6–11. URL: <http://repositc.nuczu.edu.ua/handle/123456789/12378> (дата звернення: 24.11.2025).
2. Коковіхіна О. Функціонування мови ворожнечі в умовах мирного і воєнного часу. *Вісник Львівського університету. Серія психологічні науки*. 2022. Вип. 14. С. 15–23. URL: http://psy-visnyk.lnu.lviv.ua/archive/14_2022/2.pdf (дата звернення: 24.11.2025).
3. Масенко Л. Суржик: між мовою і язиком. 2-ге вид., зі змін. і допов. Київ : Видавничий дім «Києво-Могилянська академія», 2019. 232 с.
4. Мудраченко Т. Б. Сугестія як засіб мовленнєвого впливу. *Наукові записки Національного університету «Острозька академія». Серія «Філологічна»*. 2015. Вип. 56. С. 211–214.

5. Поверніть чоловіка!!! : Telegram-канал. URL: <https://t.me/povernitcholovika> (дата звернення: 24.11.2025).
6. Kovic M., Rauchfleisch A., Sele M., Caspar C. Digital astroturfing in politics: Definition, typology, and countermeasures. *Studies in Communication Sciences*. 2018. Vol. 18, No. 1. P. 69–85.
7. Recommendation No. R (97) 20 of the Committee of Ministers to member states on hate speech. Council of Europe. 30 October 1997. URL: https://coe.int/en/web/freedom-expression/committee-of-ministers-adopted-texts/-/asset_publisher/aDXmrol0vvsU/content/recommendation-no-r-97-20-of-the-committee-of-ministers-to-member-states-on-hate-speech- (date of access: 23.11.2025).

References:

1. Bohdanova, I., & Leptuha, O. (2020). «Mova vorozhnechi» v tekstakh ukrainskomovnoho mediaprostoru [«Hate speech» in the texts of the Ukrainian-language media space]. *Ukrainskyi svit u naukovykh paradyhmakh – Ukrainian world in scientific paradigms*, 7, 6–11. Retrieved from <http://repositc.nuczu.edu.ua/handle/123456789/12378> [in Ukrainian].
2. Kokovikhina, O. (2022). Funktsionuvannia movy vorozhnechi v umovakh myrnoho i voyennoho chasu [The functioning of hate speech in peacetime and wartime conditions]. *Visnyk Lvivskoho universytetu. Seriya psikhologichni nauky – Visnyk of the Lviv University. Series Psychological sciences*, 14, 15–23. Retrieved from http://psy-visnyk.lnu.lviv.ua/archive/14_2022/2.pdf [in Ukrainian].
3. Masenko, L. (2019). *Surzhyk: mizh movoyu i yazykom [Surzhyk: between language and “yazyk”]* (2nd ed.). Kyiv: Vydavnychi dim «Kyievo-Mohylianska akademiya» [in Ukrainian].
4. Mudrachenko, T. B. (2015). Suhestiia yak zasib movlennievoho vplyvu [Suggestion as a means of lingual influence]. *Naukovi zapysky Natsionalnoho universytetu «Ostrozka akademiya». Seriya «Filolohichna» – Scientific Notes of Ostroh Academy National University: Philology Series*, 56, 211–214 [in Ukrainian].
5. Povernit cholovika!!! [Bring My Husband Back!!!]. (n.d.). *Home page* [Telegram channel]. Telegram. Retrieved November 24, 2025, from <https://t.me/povernitcholovika>
6. Kovic, M., Rauchfleisch, A., Sele, M., & Caspar, C. (2018). Digital astroturfing in politics: Definition, typology, and countermeasures. *Studies in Communication Sciences*, 18(1), 69–85 [in English].
7. Council of Europe. (1997). *Recommendation No. R (97) 20 of the Committee of Ministers to member states on hate speech*. Retrieved from https://coe.int/en/web/freedom-expression/committee-of-ministers-adopted-texts/-/asset_publisher/aDXmrol0vvsU/content/recommendation-no-r-97-20-of-the-committee-of-ministers-to-member-states-on-hate-speech- [in English].